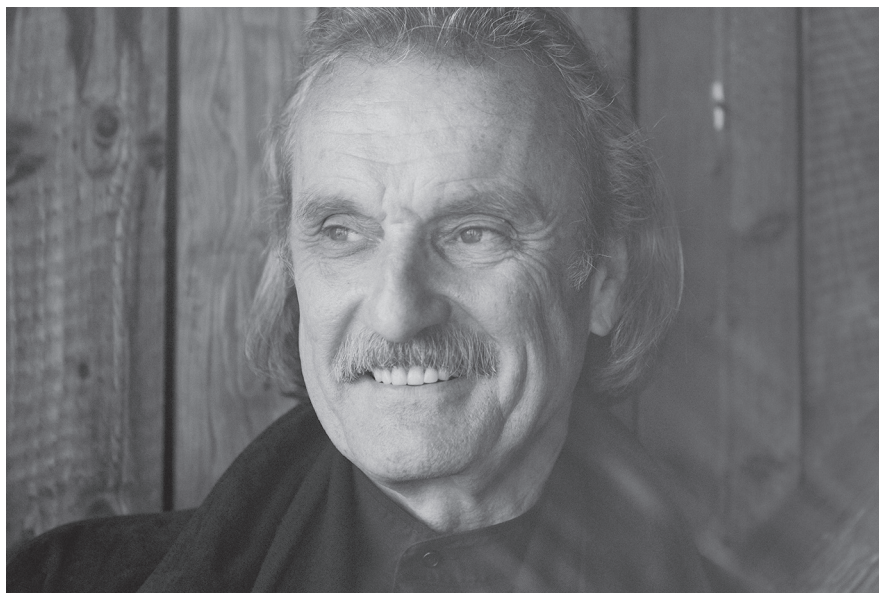

© Magdalena Weyrer

Avstrijski pisatelj, popotnik in subtilni opazovalec sveta **Christoph Ransmayr**, ki je marca praznoval šestdesetletnico, se je po dolgih letih življenja na Irskem in mnogih potovanjih pred nekaj leti vrnil v rodno Avstrijo, na Dunaj, kjer je v mladosti študiral. Od njegovih velikih, svetovno znanih romanov smo v slovenščini v prevodu Štefana Vevarja lahko že nekaj let po izidu prebirali romana *Poslednji svet* (Mladinska knjiga, 1990) in *Leteča gora* (Založba Litera, 2010). Ob avtorjevem obisku Slovenije v okviru Svetovne prestolnice knjige smo v prevodu podpisane dobili tudi njegov prvenec *Grozote teme in ledu* (Študentska založba, 2011). Jeseni leta 2012 je pri S. Fischer Verlag izšla Ransmayrjeva najnovejša knjiga *Atlas eines ängstlichen Mannes* (*Atlas bojazljivega človeka*), ki resnično spominja na atlas – atlas sedemdesetih zgodb, ki se dogajajo na različnih koncih sveta in ki ga lahko odpremo in začnemo brati kjer koli, a se bomo vedno znašli v samem središču sveta. Na koncu vsake zgodbe pripovedovalec zajame zrak, naredi daljši ali krajši premor in tudi naslednjo zgodbo začne s stavkom “Videl sem ...”, ki vedno znova uvaja perspektivo človeka, ki se spominja. Pripovedovalec vselej ostane opazovalec in poslušalec ter sprejme *bojazljivost* kot odnos do sveta, kot strategijo preživetja, pravilo igre, pa tudi kot spoštljivost do ljudi, krajev in ritualov.

Christoph Ransmayr v predgovoru k *Atlasu* zapiše, da gre za zgodbe o krajih, kjer je živel, ki jih je prepotoval ali prehodil, ter o ljudeh, ki jih je srečal. Vse z izjemo enega kraja, ki naj, kot pravi, ostane skrivnost in opomin na to, da marsikaj, za kar mislimo, da nam je znano, v resnici poznamo le prek zgodb ...

Christoph Ransmayr

Tri zgodbe iz *Atlasa bojazljivega človeka*

Zračni napad (Bolivija)

Videl sem štiri enomotorna vojaška letala v nizkem preletu lesketajoče se vodne gladine akumulacijskega jezera San Sebastián v bolivijskem visokogorju. Lovska letala so bila očitno usmerjena na bližnje, s kositrom in srebrom bogato rudarsko mesto Potosí na štiri tisoč metrih nadmorske višine. Ko so se lovci nenadoma pojavili nad golo gorsko verigo, se spustili in nato leteli naprej komaj trideset metrov nad gladino jezera, se je hrup motorjev, ki se ga je iz okoliških dolin že dlje časa slišalo kot enkrat tišje, drugič glasnejše bobnenje, ojačal in spremenil v peklensko hrumenje.

Tistega ledeno mrzlega julijskega dopoldneva – ponoči je zapadel sneg, ki je pod živo rdečim, hladnim jutranjim soncem spet izginil – sem z biologom z Bavarskega in njegovo prijateljico, mlado zdravnico iz italijanske Pistoie, hodil po pobočjih nad jezerom, kjer ni bilo ne dreves ne grmičevja. Spoznali smo se v neogrevanem penzionu, ki je v Potosíju nudil sobe z zajtrki in biologu tri mesece služil kot izhodišče za raziskave mahov in lišajev na *Altiplanu*, na goli, od tri do štiri tisoč metrov nadmorske višine ležeči visoki planoti med zahodnimi in vzhodnimi Andi. Tiziana, prijateljica, ga je spremljala le nekaj poletnih tednov, nato se je nameravala vrniti v Milano, kjer je na neki kliniki delala kot anesteziistka.

Med jutranjim pohodom po pobočjih ob bregu jezera San Sebastián smo znova spregovorili o našem odhodu, za katerega je bil že skrajni čas in katerega sta biolog in njegova prijateljica že trikrat preložila. Namenjen sem bil v Peru in Potosí je bil le kraj na poti tja, vendar sem se jima pridružil, saj sta mi ponudila, da se lahko z njunim avtodomom skupaj odpeljemo do jezera Titikaka in naprej do perujske Arequipe.

Ja, ja, seveda, je tudi tistega jutra dejal biolog, seveda, tako hitro, kot bo mogoče, tudi on bi rad čim prej v Peru, jutri, samo še ta ekskurzija na

akumulacijsko jezero San Sebastián. Nenazadnje se menda nihče od nas ne bo nikoli več vrnil v to visokogorje.

V tistih julijskih dneh je García Meza v La Pazu med krvavim uporom, ki so ga podprli najvplivnejši trgovci s kokainom, postal novi diktator Bolivije; in to najokrutnejši dotlej, kot se bo izkazalo v njegovi enoletni vladavini. Vlaki in linijski avtobusi so obstali, kot bi jih ohromil strah, ki je preplaval vso deželo. Številne ulice so bile neprevozne ali pa so jih zaprla vojaška vozila; telefonska napeljava je obmolknila. V bornih novicah, ki so prišle do Potosíja, so poročali o valu aretacij in številnih mrtvih.

Novega vladarja seveda ni presenečalo, da njegove čete in privrženci v rudarskem mestu, kot je Potosí, niso naleteli na simpatizerje, vsaj množično ne. Formacija lovskih letal nad jezerom je bila morda le svari-lo. Lovci so rohnili tako nizko nad skalnim pobočjem, po katerem smo se sopihajoč v redkem zraku vzpenjali, domala pri ušesih, da sem za zastekljenimi kabinami lahko videl pilote s čeladami. Dve letali sta se usmerili proti nam.

Nenadoma je Tiziana, ki je hodila pred menoj, proti hrumečim letalom iztegnila roko, stisnila pest in lovцем jezno zavpila *No pasarán! No pasarán!* Ne bodo prodrli!

Nihče v pilotski kabini ne bi mogel z ustnic razbrati tega vzklika, te krilatice, ki so jo vzklikali že v strelskih jarkih Verduna in je šele med špansko državljansko vojno postala protestni antifašistični vzklik ter naposled bojni krik latinskoameriške gverile. Ampak pest!, ta dekliška stisnjena pest ženske, nad katero je zdaj polzela senca letalskega krila, te pesti ni bilo moč napak razumeti. Toda prejšnje dni sem Tiziano spoznal kot nadvse previdno – še preveč previdno. Vsak dan je zaužila nešteto tablet vseh velikosti in barv, vitamine, magnezij, preventivo proti višinski bolezni in prebavnim motnjam, ob vsaki priložnosti je opozarjala na nevarnost sadja in nekuhane zelenjave ter filtrirala in razkuževala celo mineralno vodo iz zaprtih steklenic. Zdaj pa je štirim pilotom zažugala s pestjo. *No pasarán!*

Njen prijatelj se je zasmel. In sprva sem se zasmel tudi jaz. V grožnji s pestjo, namenjeni formaciji vojaških letal, je bilo nekaj nenavadno ganljivega, hecnega, pa tudi drznega, kot pri boju z mlini na veter. To, kar je divjalo mimo nas in nad nami, je bilo nedosegljivo kot meteorit. Ampak nato, kot bi Tizianina pest resnično prepodila formacijo, je bobnenje pojenjalo.

Lovci so se dvignili nad jez v daljavi, zaokrožili nad San Sebastiánom in se že bližali Potosíju – ko se je eno letalo nenadoma oddaljilo od formacije, se v ostrem zavoju obrnilo in priletelo nazaj; nazaj na naš breg. Kar

nekaj časa je minilo, preden smo došli, da je vrnitev resnično namenjena nam. Zdaj se je letalo s sončne strani spustilo nad nas v nizek prelet. Na pilotski kabini je bilo videti le zaslepljujoč sončni odsev, nobene čelade, nobenega obraza.

Potosí, je rekel lastnik penziona, je izpeljanka iz kečuanske besede, jezika andskih Indijancev: *P'utuqsi*. Pomeni *hrup*.

P'utuqsi: beseda se mi je tistih nekaj sekund vsiljevala kot ime, ki se ga zaman dolgo poskušam spomniti in ki nato pozabljivcu končno in nehote pride na misel – ko je kovinski udarec presekao oglašujoče hrumenje letala in sta se tik ob naši poti kvišku dvignila prah in pesek, peščene orgle, ki so se šele v zraku spet razkadile.

Tiziana je prva došla, kaj se dogaja: strelja! Strelja na nas, strelja!

Na lepem so moje noge postale tako težke in mehke, kot da ne bi imel kosti. Hotel sem steči, se izogniti izstrelkom, ki so bili hitrejši od zvoka. Toda noge so bile neuporabne. Obstal sem kot vkopan.

Biolog..., njega sem videl bežati. Toda začuda ni tekkel po pobočju navzdol, temveč je v ostrem, mrzlem, redkem zraku hitel po pobočju navzgor! Navzgor.

Le Tiziana se je vrgla na tla in kričala, ulezita se, ulezita, ulezita se!

Leči na tla. Na ta gola, mrzla tla, kjer ni ne drevja ne grmičevja, ničesar, kar bi nudilo kritje. Le šopi posušene trave, ki so segli komaj do gležnjev.

Ulezi se, bedak!

Pozneje, še dneve za tem, že na poti na jezero Titikaka, se bomo prerekali o tem, ali negiben cilj, ne glede na kritje ali ne, leteči, drveči strelec teže zadene kot premikajočega, ali je nekoga, ki leži, celo v puščavi, kjer ni ne drevja ne grmičevja, teže zadeti kot nekoga, ki beži. Ali se niso tudi vojaki metali na tla, medtem ko so nevedni civilisti skušali zbežati?

Toda ne glede na to, kar bi tistega julijskega jutra morali storiti ali česar ne bi smeli – bi bilo zdaj prepozno, veliko prepozno, če nas pilot ne bi bil zgrešil.

Ne med vrnitvijo v Potosí – mesto smo po stranpoteh zapustili še isti dan – ne v naslednjih tednih v Peruju in Kolumbiji se nisem mogel spomniti, kdaj in kako sem se končno odzval na Tizianin ukaz in se ulegel na kljub žgočemu soncu ledena gola tla. Šele to, kar se je zgodilo potem, je bilo nepozabno, čeprav najbrž ni trajalo dlje kot nekaj trenutkov.

Čutil sem hladna tla, mrzlo kamenje na prsih in rohnečo senco letala nad pobočjem, ko sem nenadoma zagledal, kako se iz suhega, za prst visokega šopa trave tik pred mojimi očmi na prostost prebija hrošč. Med ponesrečenim vzletom se je najverjetneje z obema paroma kril zataknil med prečne travne bilke, zdaj pa je končno lahko zaplahutal s krili na

prostost, dvignil je smaragdno zelena krovna krila, da bi s spodnjimi, s črnimi žilicami prepletenimi kožnatimi krili poletel v zrak. Ne oziraje se na to, kar se je godilo v svetu, ki sta ga obvladovala to lovsko letalo in njegova drveča senca in v katerem so titani njemu podobne pomendrali, ne da bi to sploh opazili, je vzletel in v loku odbrenčal mimo mojega ušesa in zdelo se mi je, da kljub hrumenju letala slišim drobno brenčanje njegovih kril. Ležal sem poleg hroščevega zapuščenega skrivališča v travi in nisem si upal trzniti niti z očmi. Ko je nato odletel, odfrčal proti soncu in izginil iz mojega odrevenelega vidnega polja, se mi je posušen snop trave pred menoj nenadoma zazdel pribežališče, odrešilno skrivališče, takšno kot travnate in mahovnate pokrajine iz otroštva, kamor sem postavljaj figurice, in ki so tako postale pragozdovi, v katerih si se lahko skril in izgubil med preslicami, lapuhom in orjaškimi drevesi regratovih lučk.

Odrešitev je bila prav ta pragozd! Hotel sem pobegniti v njegovo podrast in čutil sem, kako se vračajo življenje, gibljivost nog, moje življenje in utrip srca, ko se je nekaj dotaknilo moje rame, nekaj me je zadelo.

Bila je Tiziana. Velikanka. Stala je nad menoj in iz vrtoglave višine govorila v moj pragozd, v moje kraljestvo hroščev. Lahko vstaneš, je rekla. Odletel je.

Morski pes v puščavi (Jemen)

Videl sem posušeno drevo, ovešeno s plahutajočimi cunjami ali zastavicami, ob robu obmorske ceste, ki je med brezsenčnimi puščavskimi predeli in brezsenčno kamnito obalo Rdečega morja peljala do jemenskega pristaniškega mesta Al Hudaydah. Cesto z dolgimi odseki asfalta, nato spet samo makadamsko, se je v zadnjem oknu zbirnega taksija videlo samo kot vzvalovan oblak prahu, v katerem je vse, kar je zdrselo mimo nas, petih potnikov in voznika, ki je bil pred peskom zamotan do nosu, izginilo – nizke sipine, z naplavinami in črepinjami posejani zalivi, trnovi grmi. Nebo je bilo peščene barve, oblaki so bili peščene barve, še Rdeče morje je bilo peščene barve, in tako se je zdelo to drevo sredi puščave, edino daleč naokoli, s plahutajočim, pisanim okrasom kot mejnik bližnjega mesta, obljuba, da se bosta enobarvnost in enoličnost onkraj te markacije končala.

Medtem ko se je drevo, že davno posušena tamariša, v ritmu vožnje presenetljivo povečalo, so mi na misel prišli tibetanski prelazi: tam so frfotali in plapolali podobni znaki, potiskane molilne zastavice v barvah vode,

ognja, neba, zemlje in zraka. Morda so na tej tamariši v vetru plapolale koranske sure ali na zastavice iz blaga načečkane želje, ki so na nekem posvečenem kraju, zapletene v golo vejevje, čakale na to, da se uresničijo.

Voznik, mehanik iz Adena, ki je svojo delavnico po potrebi za dan ali dva zaprl, da bi z zbirnim taksijem nudil donosnejše prevoze na daljše relacije, plapolajočega znaka ni niti pogledal, drevesu se je bližal z nespremenjeno hitrostjo, peljal mimo njega in nadaljeval pot. In šele ko smo se peljali mimo, medtem ko je domnevno mejno drevo tonilo v oblak prahu, sem videl, da so plapolajoče cunje ali molilne zastavice te zagonetne vere v resnici prazne plastične vrečke, vrečke vseh barv, smeti, ki so kot ostanek nakupa v trgovini ali na tržnici v Jemnu pred vsemi mesti, vasmi in oazami poletele v zrak in nato prepuščene vetru lebdele po puščavi ali obali, lesketajoči se od črepinj, do prve ovire, ki se je lahko kitila z njimi – trnovih grmov, drogov, anten. Tako ujete smeti so plapolale, dokler se veter ni obrnil in zastavico za zastavico spet snel ter ponesel naprej, globlje v puščavo ali ven na morje peščene barve.

Morje. Voznik je med potjo ves čas govoril o morju, ki je tistega dopoldneva ležalo pod živim srebrom privida, pripovedoval je o raznolikosti, pisanosti in kraljestvu podvodnega življenja, ki ga je on, čeprav neplavalec, tako rad občudoval s potapljaško masko. Sklonjen čez rob ribiškega čolna je v vodo molel samo glavo in zadržujoč sapo lebdel nad morskim dnom lagun: morda se je Alah prebivalcem puščavskih dežel, ki mejijo na Rdeče morje, za vročino, sušo in nerodovitnost obale hotel oddolžiti z bogastvom rib in vsem pod morsko gladino skritim kraljestvom – s koralami, morskimi vetrnicami, meduzami, lebdečimi, svetlečimi globokomorskimi prebivalci, bitji vseh barv in oblik, ki so se prebivalcem kopnega zdela prav tako fantastična in tuja, kot bi bila z drugega planeta. Da so tudi v Al Hudaydahu najlepši prav morje, pristanišče, ribja tržnica ... Ribja tržnica! Tam je mesto najbolj pravljico. Ribji lesket v puščavski deželi!

Predmestja Al Hudaydaha, barake, kočice iz valovite pločevine, delavnice, v katerih so pred varilci plapolali modri plameni, smo že pustili za seboj, v vročini smo lahko že videli migljajočo zeleno barvo zaprašenih palm in visoke grme kata in, kot se bo izkazalo, smo bili od pristanišča in tržnice oddaljeni samo še nekaj sto metrov, ko je prevrnjen transporter našega voznika prisilil, da je ustavil: nebesno moder dostavni trikolesnik se je očitno zaletel v linijski avtobus in z razbitim vetrobranskim steklom, vdrto kabino in čudno ukrivljenim in okrvavljenim kesonom ležal na boku v luži olja. Zaprašeni avtobus je imel razbit žaromet in nebesno modro prasko.

Okoli ponesrečenca, ki je najbrž ležal poleg prevrnjenega vozila, se je zgrinjala nepreohodna množica ljudi. Med nogami in oblačili do tal, ki so mi zakrivala pogled na to, čemur je bila namenjena vsa ta radovednost ali pripravljenoost pomagati, sem videl dva potoka krvi, prvi je poniknil v pesek ob robu ceste, drugi, večji, je po razpokanem asfaltu prilezel do udornine sredi vozišča, se tam ustavil in domala počrnel.

Naš voznik je izstopil, izginil v množici in se hotel preriniti do vira krvi. Ko se je komaj minuto za tem spet prikazal iz gneče, mi je razburjeno pomahal in nakazal svojim potnikom, naj mu sledimo. Moramo videti, kaj se je zgodilo!

Zdelo se mi je, da imam v nosu vonj po krvi, nad potoki krvi so rojile muhe. Tudi drugi potniki se niso zganili. Ampak voznik je samo zaklel in nam vztrajno mahal.

Naposled sem se odpravil do njega, jezen, hotel sem mu povedati, da si ne nameravam ogledovati težko poškodovanih ali mrtvih, in sem že skoraj prišel do njega, ko so se gledalci ali očitvidci nesreče začeli ozirati za menoj, nekaj se mi jih je celo umaknilo, da bi tujcu omogočili pogled na to, kar je množica še zmeraj zakrivala.

In nato sem končno videl, kaj se je z okrvavljenega kesona trikolesnika skotalilo v pesek – približno štiri metre dolg tigrasti morski pes. Na koži kovinsko sive barve se je zarisoval vzorec, po katerem je dobil ime in je spominjal na progaste sence valov, ki polzijo po peščenem dnu morskih zalivov – kamuflaža, ki pri tigrastih morskih psih, kot bom izvedel na ribji tržnici, s starostjo izgine.

Morski pes je bil del velikega ulova, armade ribiških čolnov, ki je tako kot vsako jutro tudi tisti dan pristala na obalah Al Hudaydaha. Ribe, ki so tam ležale pred nogami kupcev in čakajočih trgovcev, so pogosto še vedno migale s plavutmi in škrgami. Pozneje mi bodo na pokriti tržnici pokazali svilnate, sinje ter beloplavute morske pse in mi sabljaste hrbtne plavuti morskih lisic ponudili kot posebno delikateso.

Ljudje, ki so se ob robu ceste gnetli okoli tigrastega morskega psa, niso bili ne radovedneži ne pomočniki, temveč kupci: nepoškodovani voznik trikolesnega transporterja in njegov pomočnik sta morskega psa na samem kraju nesreče s sekiro in nožem razkosala in prodala tistemu, ki je za kos ponudil največ. Le zakaj bi ležal na vročini v roju muh, dokler ne bo prišlo nadomestno vozilo, če se ga da prodati kar tukaj, na cesti, kot posebno ponudbo, je rekel naš voznik.

Kdor se je odločil za kos krvavega mesa, hrbtne plavuti ali zašiljenega, iz čeljusti izbitega zoba, je svoj nakup prejel v eni tistih plastičnih vrečk,

ki jih je pomočnik v debelem svitku nosil za pasom – pisane, kot las tanke, proti vodi in pesku odporne vrečke, ki jih na koncu njihove poti kot neuničljive zaplate še nekaj časa obletavajo krvi lačne muhe, nato pa jih veter posušene in šelesteče nosi po ulicah, poteh ali prazni pokrajini, dokler se ne najde veja, trnov grm ali neka opora, ki postane mejnik obetajočega se pisanega sveta, ali v puščavi ne zaplapolajo kot molilne zastavice.

Strmoglavljenje iz noči (Indija)

Videl sem na tisoče tlečih lučk na nočnem nebu Džajpurja. Kot bi se prav nad glavnim mestom severnoindijske puščavske države Radžastan kot zaščitna mreža pred zastrašujočimi globinami vesolja, katerih praznine mejijo na večnost, razpenjal še en firmament, kjer so se v temi brez mesečine iskriale, lebdele, poplesovale lučke, se oddaljevale in spet drsele druga proti drugi ter se za nekaj utripov srca združevale v bežna, še nikoli videna ozvezdja. Vsakokrat ko je neka nevidna sila katero od teh številnih lučk bliskovito iztirila iz njene kaotične orbite, da je nato strmoglavila na nočno mesto in med padanjem vzplamtela kot meteor, se je v temi slišalo hihitanje, smeh in krike: zmagoslavne krike.

Tiste jasne, mile januarske noči sem sedel na ravni strehi *guesthousea* v bližini Hawa Mahala, Palače vetrov, letnega dvorca iz časa Radžputov, in predstavi na nebu sledil skupaj s številnim občinstvom, armado prividov, ki je bila zbrana na ravnih strehah mesta in se izgubljala v temi.

Džajpur je tisto noč praznoval vrhunec tridnevnega praznika, Makar Šankranti, začetek novega časa. Kajti te dni, kot so do sekunde natančno izračunali astronomi, je Sončeva orbita dosegla prelomno točko, kjer se preusmeri na sever in spet vstopi v tisto ozvezdje, h kateremu opazovalci neba na zahodu pogledujejo kot h kozorogu, v hinduističnem svetu pa nosi ime mitološkega vodnega bitja: Makara. Na tem hibridnem bitju, ki je na številnih upodobitvah včasih podobno krokodilu, včasih delfinu ali ribi s slonovo glavo ali morskemu konjičku, je prijezdila boginja reke Ganga, ko je svetemu toku Gange ukazala, naj iz sveta bogov priteče v svet ljudi. Ko sonce preide v ozvezdje, poimenovano po Makari, je konec zime, dnevi se začnejo daljšati, polja sladkornega trsa obrodijo sladek pridelek, in ne le Zemlja, tudi nebo je okrašeno s papirjem in svilo.

Kajti v Džajpurju in številnih drugih mestih severne Indije se takrat ob prazniku solsticija v nebo dvigne na sto tisoče, ja, na milijone zmajev

iz papirja in svile, letečih predmetov vseh velikosti, oblik in barv. In ko sonce v teh dneh zaide, da bi se naslednje jutro vrnilo nekaj dihov prej kot prejšnji dan, ljudje na napete vrvice pritrdijo majcene oljenke in na nebo obesijo še en firmament brlečih zvezdic, ki jih je zanetila človeška roka.

Medtem so se tudi tisti, ki so spuščali zmaje, za malenkost približali zvezdam, ko so na strehah mesta s plastičnih ali lesenih vreten odvijali sto in sto metrov dolge vrvice. Nebo, ki je bilo s tal ravnine prerešetano s cestnim in uličnim vrvežem ter razkosano v proge, je bilo le s streh dovolj veliko, dovolj prostrano, da si imel nad njim kot loviščem in igriščem lahko pregled, morda si ga od tam lahko celo obvladoval. Kajti za praznik Makar Šankranti ni bilo dovolj, da se je tvoj zmaj povzpenjal vse više in više, temveč je moral med dviganjem drugim zmajarjem prevzeti najvišje višine ter jih odgnati, če so že zavzeli zenit.

Zato so bile vrvice zmajev polepljene z drobljenim steklom in s kot britev ostrimi črepinjami in tako spremenjene v vrvične žage, ki so lahko prerezale nasprotnikove vrvice in *osvobodile* njegovega zmaja, da je strmoglavil. Umetniški stvori iz svile in papirja, ki so se nato opotekali proti tlu in treščili ob strehe, drevesne krošnje, v iskreče se vozle električne napeljave ali na prašna polja daleč od mesta, se raztrgali in polomili, so predstavljali nebesne naplavine in postali plen otrok in tistih najrevnejših, ki niso imeli denarja niti za te papirnate igrače. Nekateri od zbiralcev naplavin so se, ovešeni s trofejami, med petjem podali na ulice ali pa svoj plen, če je bil še sposoben letenja, s povezanimi ostanki vrvic znova spustili v nebo.

Tudi takšni zmajarji so, mi je povedal lastnik *guesthousa* – pred začetkom državljanske vojne iz Kašmirja pobegli trgovec z volno –, ki so prepričani, da je z vsako pretrgano vrstico, z vsakim osvobojenim zmajem, duši v labirintu inkarnacij prihranjeno eno vnovično rojstvo... Pa vendar je za večino to, kar se v času Makar Šankranti dogaja na nebu, le igra. Če bi zgolj vsak deseti, je rekel trgovec z volno, zgolj vsak deseti od skoraj dvesto petdesetih milijonov prebivalcev severnoindijskih zveznih držav Radžastana, Maharaštre in Gudžarata za praznik Makar Šankranti v nebo spustil samo enega zmaja – a jih zagotovo več –, kakor koli, bi to teoretično pomenilo petindvajset milijonov vnovičnih rojstev manj.

V temi sem komajda razložil, katera od mnogih postav na okoliških strehah le kot gledalec kaže v nočno nebo in katera kot zmajar vleče vrstico ali jo spušča skozi zaščitno rokavico, toda glede na aplavz in veselje je očitno ravnokar zmagal eden od prividov na sosednji strehi, kajti iz daljave se je videlo padajočo svetlobo in nato gorečega zmaja, ki je pristal na terasi, kjer se je sušilo perilo, in tam ugasnil pod teptanjem stopal.

In nenadoma je iz teme strmoglavilo še nekaj in padlo med ljudi, črna, krilata senca, ki je sprva sprožila grozovit krik, kmalu za tem pa smeh olajšanja. V soju žepne svetilke, ki se je prižgala po nekaj sekundah groze, je pred temnim, svetlečim potočkom, ki je bil zagotovo kri, ležal eden tistih letočih psov, podobnih orjaškim netopirjem, ki jih je podnevi z glavo navzdol in ovitih v črna krila na stotine viselo v krošnjah njihovih spalnih dreves. Ko se je jata v somraku začela zbirati, je domala zatemnila del neba nad ulico pred *guesthousom*.

Razprta krila strmoglavljenega so bila zagotovo širša od enega metra. Panično je frfotal, toda le z eno od velikih netopirskih peruti, druga je bila groteskno zasukana in zatrgana, kosti prav gotovo polomljene. Govorili so, da si leteči psi gasijo žejo z morsko vodo, pa tudi, da se tako kot vampirji prehranjujejo s človeško krvjo. V resnici kljub pasjemu gobcu jedo le sadeže, cvetove in pelod ter ne na zemlji, ne v vodi in ne v zraku ne plenijo nobenih živih bitij. Od plenilskih netopirjev se razlikujejo tudi po tem, da ne morejo oddajati in prejemati ultrazvočnih impulzov. Morda se je strmoglavljeni tudi zaradi te pomanjkljivosti poškodoval na eni – ali celo na več – od v nočno nebo napetih zmajevih vrvic.

V zmešnjavi teh vrvic, oblepljenih s črepinjami, za praznik Makar Šankranti leto za letom z neba niso padali le leteči psi, temveč cele jate ptic, jastrebi, sokoli, kormorani, ibisi, čaplje in flamingi, s teras in ravnih streh pa so padali v globino tudi zmajarji, ki so imeli oči samo za svoje zračne boje, in zgodilo se je tudi, da so trdno napete ostre vrvice prerezale vratno arterijo gledalcu ali zmajarju, ki je strmel v kričeče pisano ali z zvezdami posuto nebo. Enajst mrtvih, je rekel trgovec z volno iz Kašmirja, enajst mrtvih samo v preteklem letu.

Strmoglavljeni leteči pes pa ni, ni smel postati žrtev prav ta, zadnji, dan praznovanja. Pozornost večine gostov na sosednji strehi kakor tudi na strehi *guesthousa* je že spet veljala dogajanju na nebu, ko sem videl deklici, kako previdno pobirata le še mukoma frfotajočo žival, poškodovano krilo sta v soju oljenke previdno razprli in pri tem je bila žival za trenutek videti kot zmaj, ki je pripravljen, da se spet dvigne v nebo.

Deklici sta druga drugi ves čas prepovedovali dotikanje in druga drugo opominjali k še večji in večji previdnosti, zatrgano krilo sta posuli s svetlim praškom, ga spet zvili in položili ob kosmato telo. Nato sta od strahu okamnelo ali resnično pomirjeno, morda celo mrtvo žival do glave ovili v blago, prešito z lesketajočimi nitkami, in jo pestovali kot dojenčka ali punčko. Le pet, šest korakov ga je smela nositi ena, nato je morala negibni sveženj spet predati prijateljici. Medtem ko sta ga po stopničasti lestvi

odnesli v temo ulice, sem si zamišljal, ne: želel sem si, da je strmoglavljeni in sedaj tako ljubeče, ja, spoštljivo varovani v dekliških rokah le zaupljivo zaspal in da tako miren in negiben ni zato, ker se je za zmeraj osvobodil vseh vezi z zemljo.

Prevedla in uvodno opombo napisala Tina Štrancar